

ORGEL
in de
ned. herv. kerk
te Grijpskerke

**Nieuwe klank
en
Kleur**

1984

I. Het oude orgel.

Het oude orgel was afkomstig van de voormalige firma Standaard te Rotterdam. Dit was een balustrade-orgel en werd in 1910 gebouwd. De dispositie luidde:

Manuaal:

Prestant 8'	Vox Celeste 8'
Bourdon 16'	Melofoon 4'
Holpijp 8'	Woudfluit 2'
Gamba 8'	Cornet 4' st

Pedaal:

Bourdon 16' (transmissie).

Het orgel had een mechanische tractuur en was voor het overige een typisch product uit de beginnende vervaltijd van de orgelbouw, hetgeen in materiaalkeus, dispositie en klankbeeld tot uiting kwam.

In 1962 verrichtte de orgelbouwer Vierdag te Enschede enige hoogstnoodzakelijke technische herstelwerkzaamheden.

II. Het nieuwe orgel.

1. Geschiedenis.

In het kader van de totale restauratie van het kerkgebouw besloot de kerkvoogdij in 1982, mede op advies van de landelijke Orgelcommissie der Nederlandse Hervormde Kerk, het oude orgel te vervangen door een nieuw instrument. Restauratie zou, mede gezien de aard van het orgel, onverantwoord hoge kosten met zich meebrengen. Tevens stelde de Kerkvoogdij een plaatselijke orgelcommissie in, die als opdracht kreeg de bouw van het nieuwe instrument voor te bereiden en te begeleiden. Als voorzitter van de commissie werd benoemd Anth. de Vries, organist van de Nieuwe Kerk te Middelburg. De orgelcommissie bezocht een aantal orgels, die de laatste jaren nieuw gebouwd zijn, vroeg vrijblijvend offerte op aan een aantal orgelbouwers, overlegde met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg over de uiterlijke vormgeving en vormde zich zodoende een beeld van het nieuwe instrument. Dat zou aan de volgende uitgangspunten moeten voldoen:

- een tweeklaviersorgel met vrij pedaal, gebouwd volgens het mechanisch sleepladesysteem en geschikt voor begeleiding van gemeentezang (liefst met uitstekende stem) en literatuurspel.
- een dispositie bestaande uit prestanten, fluiten, vulstemmen en zo mogelijk een tongwerk (trompet).
- evenals het oude orgel zou het nieuwe een balustrade-orgel moeten zijn. De twee zijtoren van het oude instrument blijven gehandhaafd. In het nieuwe front zal tevens een middentoren geplaatst worden om het geheel een sterker karakter te geven. Dit nieuwe front werd mede ontworpen en in tekening gebracht door Joh. Davidse, lid van de plaatselijke orgelcommissie.

De orgelcommissie was van oordeel, dat het door de firma Fama en Raadgever, orgel- en clavecymbelmakers te Utrecht, aangeboden instrument het meest aan de gestelde uitgangspunten voldeed. Dit advies werd overgenomen door het college van kerkvoogden en op 8 februari 1983 werd het contract met de orgelbouwer getekend.

2. Dispositie.

Manuaal I:

Prestant 8'
Roerfluit 8'
Octaaf 4'
Octaaf 2'
Mixtuur 3 st. b/d

Manuaal II:

Bourdon 8'
Fluit 4'
Nasard 2 2/3' b/d
Woudfluit 2'
Terts 1 3/5' b/d
Trompet 8'
Tremulant (inliggend)

Pedaal:

Subbas 16'

Koppels:

man. I + II
ped. + I
ped. + II

3. Materiaal.

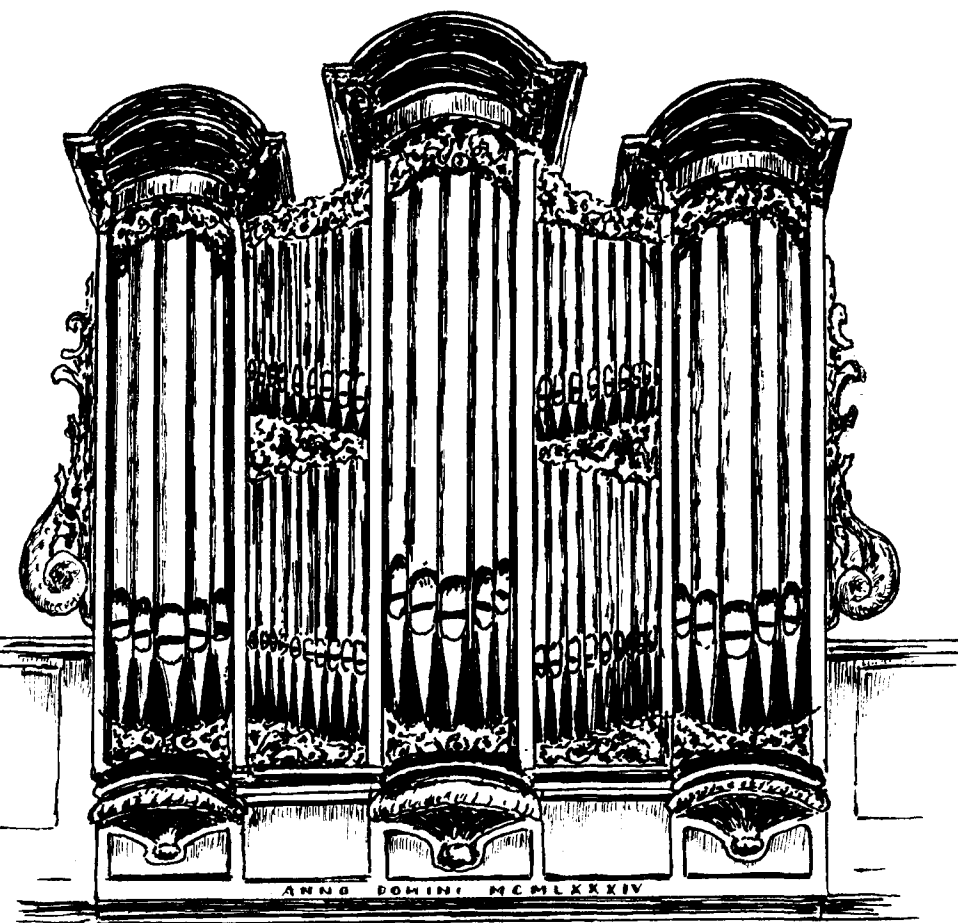
Het **pijpwerk** is samengesteld uit een legering van tin en lood. Het groot octaaf van de Roerfluit 8' en de Bourdon 8' is van hout gemaakt. De Subbas 16' is eveneens van hout vervaardigd. De trompet 8' is uitgevoerd met metalen stevels. Het orgels bevat in totaal 729 sprekende pijpen. De bovenste pijpen in de velden van het front zijn stom.

De **windlade** is gemaakt volgens het mechanisch sleepladesysteem. Het cancellenraam, de ventielenbak en de voorlagen zijn van eikehout. De scheiden, de ventielen en de pijpstokken zijn van red-cedar. De ventielen zijn ter afdichting beplakt met vilt en leer. De ventielveren zijn van fosforbrons en de slepen van pertinax.

Wat betreft de **mechanieken**: het klaviermechaniek is uitgevoerd met houten wellenborden. De wellen zijn van eikehout gemaakt. De registertrekkers zijn ook van eikehout en voorzien van een ebbehouten gedraaide knop met daarboven de registernamen.

Het raamwerk van de **klavieren** is van beukehout. De toetsen zijn van fichten belegd met ivoor, de semitoetsen ebben. De omvang van de klavieren is van C t/m f'''. Het pedaalklavier is van eikehout en heeft een omvang van C t/m d'.

De **windvoorziening** bestaat uit de uit het oude orgel afkomstige magazijnbalg, die is gerestaureerd en aangepast aan de nieuwe omstandigheden. De oude nog in goede staat zijnde windmotor is opnieuw

gebruikt. De reguleur is nieuw bijgemaakt en de windkanalen zijn van eikehout.

De **orgelkas** is uitgevoerd in grenenhout met gebruikmaking van de consoles en kappen van de zijtorens uit de oude orgelkas. De afwerking van het schilderwerk, waarbij uiteindelijk gekozen is voor de kleuren licht en donker beige met bruin, is verzorgd door J. en A. Vlieger, schildersbedrijf te Grijskerke, die tevens het bladgoud aanbrachten op het lofwerk. Het nieuwe lofwerk is aangepast aan het oude lofwerk van de kappen van de zijtorens.

4. Stemming en intonatie.

Het pijpwerk is gestemd in de temperatuur Kirnberger III (1779). Het orgel komt daarbij het meest tot zijn recht in muziek tot ± 1800 .

In de klankgeving van dit instrument gaan Fama en Raadgever duidelijk verder op de aleerder ingeslagen weg. Zonder hun verleden af te zweren, waarin de door hen gebouwde orgels zich kenmerken door een frisse, heldere en boventoonrijke klank, waarin vooral de fluitstemmen een eigen karakter hadden, richten zij zich nu in hun intonatie op een vollere, bredere en zangrijkere klank. Daarbij worden zij mede geïnspireerd door het karakter van de zuidelijke en frans getinte barokorgels, zonder evenwel tot een stijlcopie te vervallen.

Opvallend in dit orgel is de fraaie klank van de Prestant 8' en de Roerfluit 8'. De Trompet 8' is zo geïntoneerd, dat deze vele functies kan vervullen: in de bas in het pedaal, in de tenor bijv. bij gemeentezangbegeleiding, in solostukken en in diverse combinaties van het volle werk.

Door de uitgekiende dispositie en de intonatie biedt het orgel een rijkdom aan mogelijke klankkleuren. De akoestiek van het kerkgebouw draagt bij tot een goede en gelijkmatige verspreiding van het geluid in de ruimte.

Tekst: Jan Blankers, lid o.c.
Ontwerp omslag: Jaap Sniijders
Tekening orgel: Lein Vlieger
Druk: Drukkerij Meulenberg, Middelburg